

2.1 Jazyk a jazyková komunikace

Realizovaná rešerše postupů hodnocení kvality dosahování KK skrze učivo vzdělávací oblasti *Jazyk a jazyková komunikace* ukazuje, že hledat zahraniční inspirace pro hodnocení specificky českých KK naráží na potíže. Zahraniční zdroje se ke konceptu šesti „českých“ KK nevztahují, a pokud pracují s podobným „označením“, není jisté, nakolik je obsah příslušného pojmu stejný (např. není dosud jasně vymezen rozsah pojmů *Kompetence občanské* a *Kompetence sociální a personální* a jejich vztah k pojmu *Social and civic competences* užívaném v evropském kontextu). Soudíme, že chybějící konceptualizace KK je do jisté míry důsledkem jejich rychlé implementace skrze kurikulární dokumenty státní úrovně (bez opory v odborném pedagogickém diskurzu). Na druhou stranu je pravděpodobné, že jejich explicitní a vyčerpávající definice je v principu a z povahy věci nemožná.

Shoda nepanuje ani v pojetí samotného pojmu kompetence, zvláště v různých jazycích (viz např. ekvivalence německého pojmu *mathematische Kompetenz* a anglického pojmu *mathematical literacy*)³.

Ve vzdělávací oblasti *Jazyk a jazyková komunikace* se navíc jako specifický problém jeví vztah pojmu *Kompetence komunikativní* (jako pojem spojený od r. 2007 se státní úrovní kurikulárních dokumentů v ČR) a *communicative competence* (jako odborný pojem užívaný po desítky let v oblasti *foreign language teaching methodology*).

V odborné literatuře nacházíme různé modely *komunikační kompetence* (Kostková, 2013, s. 40–56), které mohou být pro vymezování vztahu ke *kompetenci komunikativní jako klíčové kompetence* inspirativní. V zahraničí nejčastěji citované a užívané vymezení pochází z dokumentu nazvaného *Společný evropský referenční rámec pro jazyky* (dále SERRJ), ve kterém je *komunikační kompetence* definována jako:

- 1) obecné kompetence (tzv. klíčové kompetence/kvalifikace), které zahrnují nadřazené dimenze lidských schopností a které „odemykají“ jednotlivé možnosti pro jednání. K nim patří např. čtyři oblasti v kompetenčním modelu SERRJ:
 - deklarativní znalosti (*savoir*),
 - procedurální znalosti, resp. dovednosti společně s řízením a kontrolou konkrétního jednání (*savoir-fair*),
 - kompetence zaměřené na osobnost jedince a postoje (*savoir-faire*),
 - schopnost učit se (*savoir-apprendre*);
- 2) oborově specifické kompetence, tedy v našem případě kompetence v oblasti jazyků:
 - jazykové kompetence – lexikální, gramatické, sémantické a fonologické kompetence,
 - sociolingvistické kompetence – tedy užívání jazyka s ohledem na adresáta,
 - pragmatické kompetence – tedy organizace a struktura promluvy, funkční zaměření a genderové vyvážení.

Z hlediska rešerše zahraničních zkušeností je podstatné, že kompetenční model SERRJ se odráží ve vzdělávacích systémech mnoha evropských zemí. Využívají jej např. německé

³ Terminologická konfuze panuje v rozlišování a stavění do kontrastu tzv. *gramotnosti* a tzv. *klíčových kompetencí*. Oporou pro terminologickou stabilizaci nejsou ani dokumenty PISA/OECD (např. 2009), které pracují s pojmem „Key competencies in reading, mathematics and science“ (např. <https://www.oecd.org/pisa/pisaproducts/44455820.pdf>), do češtiny překládaným jako „čtenářské, matematické a přírodovědné gramotnosti“ (např. <http://www.csicr.cz/getattachment/cz/O-nas/Mezinarodni-setreni-archiv/PISA/PISA-2009/strucne-shrnuti.pdf>).